

Asia: VN/33103/2025

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vesitalouden tietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Lausunnonantajan lausunto

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Suomen ympäristökeskuksen lausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua maa- ja metsätalousministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesitalouden tietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi. Syke pitää lakia tärkeänä ja kannatettavana mutta ehdottaa seuraavat lakia täsmentävät muutokset.

Yleiset huomiot

## 5 § Vesitalouden tietovarannon tekninen toimivuus ja käytettävyys

Syke esittää täsmentävän muutoksen 5§ muotoiluun, joka selventää tiedon tuottajan vastuun tiedon eheydestä ja oikeudellisuudesta. Kohta:

“Suomen ympäristökeskus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä sekä tietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä.”

esitetään muutettavaksi esimerkiksi seuraavaan muotoon (kursiivilla):

Suomen ympäristökeskus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Tiedon tuottaja vastaa tietojen eheydestä ja oikeellisuudesta.

Syke esittää, että kohtaan "Vesitalouden tietovarantolain perustelut" kohtaan 4.1:

"Ehdotettuun tietovarantolakiin sisältyisi myös säännökset oikeudesta saada tietovarannon tietoja maksutta sekä viranomaisten oikeudesta saada tietovarannon salassa pidettäviä tietoja."

tehtäisiin tarkentavia muutoksia. Myöhemmin samassa lakitekstissä viitataan siihen, että maksuttomuus koskee rajapintojen kautta haettavien tietojen maksuttomuutta. Usein tietopyyntö

kuitenkin edellyttää aineiston muokkaamista. Mikäli aineisto vaatii muokkaamista, tulee Syken voida laskuttaa muokkaustyöstä maksuperustelain mukaisesti omakustannehinta myös silloin, kun tietoja luovutetaan viranomaiselle. Perustelujen kohta 4.1. ei kuitenkaan nykyisessä sanamuodossa rajaa pois työstämistä vaativia tietoaineistoja / tietopyyntöjä.

## 7 § Vesitalouden tietovarannon yhteisrekisterinpito

Ehdotettu 7 § selkeyttää hyvin vesitalouden tietovarannon yhteisrekisterin pitämiseen liittyviä vastuita Suomen ympäristökeskuksen ja elinvoimakeskusten välillä. Tämä vastaa hyvin käytännön toimintamallia, jossa elinvoimakeskukset vastaavat tietojen tuottamisesta ja Suomen ympäristökeskus tietojärjestelmien ja paikkatietoaineistojen ylläpidosta ja tietojen julkaisemisesta.

Kuultavana olevasta luonnoksesta on kuitenkin poistettu alkuperäiseen luonnokseen sisältynyt kirjaus, jonka mukaan myös elinvoimakeskus voisi julkaista tietoja yleisessä tietoverkossa. Syke pitää tärkeänä, että Pykälän 2 momentti sisältäisi säännöksen elinvoimakeskuksen vastuualueesta. Silloin myös elinvoimakeskuksilla säilyy mahdollisuus julkaista toimialaansa liittyviä tietoja yleisessä tietoverkossa ja julkaisemiseen liittyvä vastuu olisi elinvoimakeskuksella.

Tietovarantokohtaiset huomiot

Tulvatiedot

Tulvavakuutuskorvaustiedot

Lainvalmistelun edetessä Suomen ympäristökeskus (Syke) on käynyt keskustelua LähiTapiolan ja Finanssiala ry:n kanssa tulvavakuutuskorvaustietojen tärkeydestä osana tulvariskien hallinnan suunnittelua. Kyseinen lakiehdotus ei välittömästi tästä aiheesta ole säätämässä, mutta vaikuttaa välillisesti. Tästä syystä asiasta on oltu yhteydessä maa- ja metsätalousministeriöön jo valmistelun aikana.

Syke ehdottaa, että osana lakiehdotusta Sykelle ja Ilmatieteenlaitokselle (IL) annettaisiin oikeus vastaanottaa ja käsitellä tulvavakuutuskorvaustietoa vakuutusyhtiöiltä. Kirjaus lakiin edesauttaisi tiedon toimittamista, vähentäisi tiedon keruun työläyttä ja parantaisi sen tarkkuutta. Syke ei ehdota, että lakiin kirjataan veloitteita tiedon toimittamiseen liittyen, vaan ainoastaan että annettaisiin Sykelle ja IL:lle oikeus vastaanottaa ja käsitellä kyseistä tietoa.

Syke ja IL hyödyntäisivät tietoja tulvariskien arviointiin, esiintyneiden tulvien vahinkojen dokumentointiin sekä tulvakarttojen validointiin liittyvien asiantuntijapalveluiden tuottamiseen. Tietojen pohjalta tuotettuja palveluita voidaan hyödyntää myös tulvariskien hallinnan toimenpiteiden kohdentamisessa sekä niiden vaikuttavuuden arvioinnissa. Pitkän aikavälin tiedot tulvavakuutuskorvauksista edesauttavat tulvien taloudellisten vaikutusten arviointia, ennakointia sekä tulviin varautumisen parantamista ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen seurantaa.

Tietojen pohjalta tuotetut asiantuntijapalvelut palvelisivat myös vakuutusyhtiöitä, minkä toivotaan kannustavan jatkossa tietojen toimittamiseen.

6 § Vesitalouden tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Ehdotetussa 6 §:ssä on mainittu yleisessä tietoverkossa julkaistavina tietoina vain hydrologisia havaintopaikkoja koskevat paikkatiedot. Syke ehdottaa, että pykälää täydennetään kattamaan myös tulvariskiasetuksen (659/2010) 3 §:ssä tarkoitetut tulvariskikartat sekä asetuksen 12 §:ssä tarkoitetut tulvavedenkorkeuksia ja tulvavirtaamia koskevat tiedot ja suositukset alimmista rakentamiskorkeuksista, joihin voi sisältyä välillisiä henkilötietoja.

Tulvatietovarannon osalta on internetissä julkaistu vuodesta 2013 alkaen tulvariskikohteet julkisilta osin. Alimpien suositeltavien rakentamiskorkeuksien julkaisua on pilotoitu yhdessä elinvoimakeskusten kanssa. Varta vasten tulvan takia mitattujen tulvavedenkorkeuksien ja -virtaamien laajemmalle julkaisulle saattaa olla jatkossa tarvetta. Edellä mainitut tiedot voidaan hydrologisten havaintopaikkojen tavoin katsoa välillisesti henkilötietoihin yhdistettäviksi, koska ne voivat sijaita yksittäisellä kiinteistöllä.

Edellisten huomioimiseksi Syke ehdottaa 6 §:n päivittämistä esimerkiksi seuraavaan muotoon:

”Suomen ympäristökeskus voi julkaista yleisessä tietoverkossa vesitalouden tietovarannon tiedoista julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä myös sellaisia hydrologisia havaintopaikkoja, tulvavedenkorkeuksia ja tulvavirtaamia, suosituksia alimmista rakentamiskorkeuksista sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain 27 §:ssä tarkoitettuja tulvariskikarttoja koskevia paikkatietoja, joihin voi sisältyä henkilötietoja.”

Tulvariskikohteiden julkaisussa noudatettaisiin kuitenkin julkisuuslakia (vrt. HE 30/2010, 27 § perustelut) kuten nykyisinkin toimittu. Tulvariskiruutuja on jo yleistetty internetissä Digi- ja väestöviraston suosituksen mukaisesti. Tulvan peittämiä teiden sisällyttämistä em. pykälään saattaa olla vielä tarve selvittää, koska sisältävät yksityisteitä.

Tulvariskien hallinnasta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettut tulvan leviämisalueita kuvaavat tulvavaarakartat ovat tulkintamme mukaan paikkatietosidonnaista ympäristötietoa, eivät henkilötietoa. Ne eivät sisällä tunnistetietoja eivätkä kohdistu yksittäisiin rakennuksiin tai henkilöihin, vaan kuvaavat alueellista luonnonilmiötä.

Vaikka karttaesityksessä tulvavaaravyöhykkeet voivat sijoittua rakennettujen alueiden päälle ja niitä tarkastellaan usein taustakartan (esim. maastokartta) kanssa, kyse on kartografisesta visualisoinnista, jossa yhdistetään erillisiä tietoaineistoja. Tämä ei muuta tulvavaaravyöhykkeitä henkilötietoja sisältäväksi aineistoksi.

Tätä tulkintaa tukee se, että aineisto kuuluu EU:n INSPIRE-direktiivin mukaisiin aineistoihin (Natural risk zones) sekä avoimen datan direktiivin mukaisiin korkean lisäarvon tietoaineistoihin (HVD), joiden saatavuus pyritään turvaamaan mahdollisimman avoimesti. Vastaavasti tulvatietovarannon tietoaineistoista tulvariskialueet ja havaitut tulva-alueet ovat tulkintamme mukaan paikkatietosidonnaista ympäristötietoa.

Tulvatietovarannon tietoihin sisältyy myös esim. havaintajien, tulvakarttojen laatijoiden sekä tallentajien nimiä, mutta näitä ei julkaista yleisessä tietoverkossa.

## 6 § Suomen ympäristökeskuksen ja Ilmatieteen laitoksen tehtävät ja tiedonsaantioikeudet

Suomen ympäristökeskus ja Ilmatieteen laitos tuottavat toimialallaan tulvariskien hallinnassa tarvittavia asiantuntijapalveluja.

Syke esittää uutta momenttia Syken tiedonsaantioikeudesta koskien tuntikohtaista virtaamatietoa tulvariskien hallinnasta annetun lain 6 §:ään. Voimayhtiöt ovat antaneet Sykelle vuosikymmeniä

yksityiskohtaista tuntivirtaamatietoa vapaaehtoisesti, luottamuksellisina ja viranomaiskäyttöön, ennakoivaan tulvantorjuntaan ja tulvasuojeluun, osana Suomen ympäristökeskuksen lakisääteisiä tulvariskien hallinnan tehtäviä. Yksityiskohtaisten virtaamatietojen avulla mallinnetaan tulvan käyttäytyminen ja voimakkuus. Niitä voidaan käyttää myös tulvahyipun ajoituksen ja volyymin ennustamisessa. Tällä ennustamisella on ratkaiseva merkitys oikea-aikaisten, tulvan suuruutta ja tulvavahinkoja pienentävien päätösten tekemiseksi. Koska kyseisillä tiedoilla on tulvasuojelun ja tulvantorjunnan kannalta keskeinen merkitys esittää Syke, että Syken oikeus saada nämä tiedot vesivoimayhtiöiltä ja säännöstelypadon toiminnasta vastaavalta toimijalta turvattaisiin lain 6 §:ään tehtävällä kirjauksella. Säännös ei kuitenkaan merkitse vesivoimayhtiöille ja säännöstelypadoille uutta velvollisuutta tuntivirtaamatiedon keräämiseen, jos vesivoimayhtiö tai säännöstelypadon toimijalta vastaava toimija ei tällaista tietoa muutoin keräisi. Tiedot olisivat osa vesitalouden tietojärjestelmää, ja voisivat sisältää myös salassa pidettäviä tietoja.

Edellisten huomioimiseksi Syke ehdottaa 6 §:n päivittämistä esimerkiksi seuraavaan muotoon (ehdotus kursiivilla):

Suomen ympäristökeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä saada vesivoimayhtiöltä ja säännöstelypadon toiminnasta vastaavalta toimijalta edellä 1 momentissa tarkoitettujen tulvariskien hallinnassa tarvittavien asiantuntijapalveluiden tuottamiseksi tarpeelliset tiedot vesivoimalaitosten ja säännöstelypatojen keräämästä rakenteen kohdalta luotettavasti havainnoidusta veden kokonaisvirtaamasta, myös siltä osin, kun kyse tiedoista, jotka on havainnointu vähintään tunnin välein (tuntivirtaamatiedot sisältäen tiedon, onko tuntitaso tietä kyseisen tunnin keskiarvo vai hetkellinen arvo yksittäiseltä ajanhetkeltä kyseisen tunnin ajalta) edellyttäen, että vesivoimayhtiö tai säännöstelypadon toiminnasta vastaavalta toimija kerää, mittaa tai muuten havainnoi tällaista tietoa. Tiedot tulevat osaksi vesitalouden tietojärjestelmää.

3 § täydennysesitys vesitalouden tietovarantolain 3 pykälän 1 momentin 3) kohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin

Syke esittää täydennystä vesitalouden tietovarantolain 3 pykälän 1 momentin 3) kohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin, koska lakiesityksen perusteluista ei käy selvästi ilmi, sisältyvätkö palautuslaskennan tulokset esityksessä tarkoitettuun vesitalouden tietovarantoon, esimerkiksi 3 §:n 1 momentissa mainittuihin vesistöjen käyttötoimintaa koskeviin tietoihin. Syke ehdottaa, että palautuslaskenta mainitaan lakiesityksen perusteluissa siinä kohdassa, jossa kuvataan hydrologista havaintotietoa sekä muita hydrologista kiertoa ja vesistöjen käyttötoimintaa koskevia tietoja. Tällöin kävisi selvästi ilmi, että myös palautuslaskennan tulokset sisältyvät tietovarantoon. Syke ei esitä muutoksia itse lakitekstiin tältä osin.

Palautuslaskennalla tarkoitetaan sellaista laskentaa, jossa säännöstellyn järven vedenkorkeus- ja virtaamahavaintojen perusteella arvioidaan, millaiset vesistön vedenkorkeus ja virtaama olisivat ilman säännöstelyä. Osa säännöstelyluvista edellyttää tällaisten laskentojen tekemistä. Palautuslaskennan tuloksia, eli luonnonmukaisia vedenkorkeuksia ja virtaamia voidaan lisäksi hyödyntää esimerkiksi säännöstelyn vaikutusten arvioinnissa.

Syke esittää myös, että vesitalouden tietovarantolain 3 pykälän 1 momentin 3) kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan vesivoimayhtiöt ja säännöstelypadon toiminnasta vastaavat toimijat, koska nämä ovat keskeisiä lähteitä virtaamiin liittyvissä tiedoissa.

Vesitalouden tietovarantolain 3 pykälän 1 momentin 3) kohdan yksityiskohtaisten perustelujen kohtaan ehdotetaan seuraavia (kursiivilla olevia) muutoksia:

Vesistöjen käyttötoimintaa koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin erityisesti vesistö rakenteiden käyttöön, säännöstelyyn ja pumppaamoiden käyttöön sekä vesivoimayhtiöiden ja säännöstelypadon toiminnasta vastaavien toimijoiden havainnoimiin virtaamiin liittyviä tietoja ja palautuslaskentojen tuloksia eli säännösteltyjen vesistöjen laskennallisesti arvioituja luonnonmukaisia vedenkorkeuksia ja

virtaamia. Nämä tiedot liittyvät kiinteästi hydrologiseen tietoon, sillä vesistö rakenteiden käyttöön liittyvät tiedot voidaan hahmottaa osaksi hydrologista kiertoa.

Tämän lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet kehittämispäällikkö Kristian Meissner, tulvakeskuksen päällikkö Lauri Ahopelto, Kehitysinsinööri Dubrovin Tanja, Erikoissuunnittelija Johanna Herttuainen, Erikoissuunnittelija Lasse Järvenpää, ryhmäpäällikkö Ari Koistinen, johtava juristi Sini Korpela, ryhmäpäällikkö Mika Marttunen, asiakkuuspäällikkö Seija Rantonen, kehitysinsinööri Mikko Sane ja ryhmäpäällikkö Jari Uusikivi.

Pääjohtaja

Leif Schulman

Kehittämispäällikkö

Kristian Meissner

Jakelu Lausuntopalvelu

Tiedoksi Syke kirjaamo

Meissner Kristian  
Suomen ympäristökeskus - Syke, Meri- ja vesiratkaisut